

Stanisław Koziej

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Cz. I.

Wprowadzenie metodyczne.

Podstawy teoretyczne.

Polska jako podmiot bezpieczeństwa

Wykład I: Wprowadzenie metodyczne. Podstawy teoretyczne oraz Polska jako podmiot polityki bezpieczeństwa

Podstawowa literatura

1. Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP, BBN, Warszawa 2013;

https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Biala_Ksiega_i_nter_mm.pdf

2. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2025, Rada Ministrów, Warszawa 2025

3. Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki, red. naukowa J. Pawłowski, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017

4. Encyklopedia Bezpieczeństwa Narodowego, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2023; [Encyklopedia Bezpieczeństwa Narodowego: WAT \(revite.pl\)](https://www.revite.pl/encyklopedia-bezpieczenstwa-narodowego-wat)

5. S. Koziej. Teoria sztuki wojennej. Wstęp do sztuki bezpieczeństwa, Warszawa 2026

Stanisław Koziej

TEORIA SZTUKI WOJENNEJ ZARYS SZTUKI BEZPIECZEŃSTWA

PODSTAWY BEZPIECZEŃSTWA

**Co to jest
polityka?**

Polityka?

- **Polityka jako sztuka rządzenia**
- **Polityka jako sprawy publiczne**
- **Polityka jako kompromis i konsensus**
- **Polityka jako władza i dystrybucja/rozdzielanie zasobów**

***Co to jest
bezpieczeństwo?***

Pojęcia bezpieczeństwa

- **Bezpieczeństwo w sensie statycznym - jako stan** niezagrażonego i niezakłóconego funkcjonowania podmiotu, stan spokoju, pewności i pełnej swobody działania (**raj?** 😊)
- **Bezpieczeństwo w sensie dynamicznym – jako nieustanny proces** osiągania i utrzymywania warunków **akceptowalnie** niezagrażonego i niezakłócanego funkcjonowania podmiotu i swobody jego działania poprzez przeciwdziałanie zagrożeniom, podejmowanie wyzwań, redukowanie ryzyk i wykorzystywanie szans (**droga do raj** 😊)

Istota bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo to teoria i praktyka zapewniania egzystencji (przetrwania) danego podmiotu w niepewnym środowisku (zagrożenia, wyzwania, ryzyka, szanse) przy jednoczesnym zachowaniu przezeń swobody realizacji własnych interesów (rozwoju).

Nie tylko być, ale być sobą!

Październik 2026

Polityka bezpieczeństwa państwa

Działalność władz publicznych na rzecz zapewniania bezpieczeństwa(przetrwania i rozwoju) państwa, jego obywateli i ich organizacji w wymiarze zewnętrznym i wewnętrznym poprzez wykorzystywanie szans, podejmowanie wyzwań, redukowanie ryzyk oraz przeciwdziałanie zagrożeniom.

TYPOLOGIA BEZPIECZEŃSTWA POLITYCZNEGO

Kluczowe kategorie pojęciowe

- **interesy** (narodowe), misje organizacji oraz wynikające z nich cele,
- **środowisko (warunki)** - szanse, wyzwania, ryzyka, zagrożenia,
- **konceptcje** - zasady i sposoby działań,
- **systemy** bezpieczeństwa – zasoby podmiotu wydzielone do realizacji przyjętych koncepcji, odpowiednio do tych zadań zorganizowane i przygotowane.

EWOLUCJA

BEZPIECZEŃSTWA

Źródło: Bridgeman Art Library: „Adam i Ewa”, obraz Lucasa Cranacha Starszego, 1526

Geneza bezpieczeństwa

- **Historia bezpieczeństwa jest tak długa, jak długa jest historia ludzkości**
- **Biblijny raj - Adam i Ewa** (nie uświadomiony interes, brak celu, są wyzwania i zagrożenia - brak koncepcji i systemu bezpieczeństwa)
- **Kain i Abel** (błędnie zdefiniowany interes i cel oraz błędna koncepcja bezpieczeństwa, wraz z jej wykonaniem)
- **Potop biblijny - Noe** (dobrze określony interes i cel, prawidłowa koncepcja i skuteczny system bezpieczeństwa w postaci arki)

Ewolucja uwarunkowań bezpieczeństwa

Jak mierzyć potencjał (siłę) bezpieczeństwa?

STRATEGIE BEZPIECZEŃSTWA

**(jako fundament prawidłowej
polityki bezpieczeństwa)**

Definicja strategii bezpieczeństwa

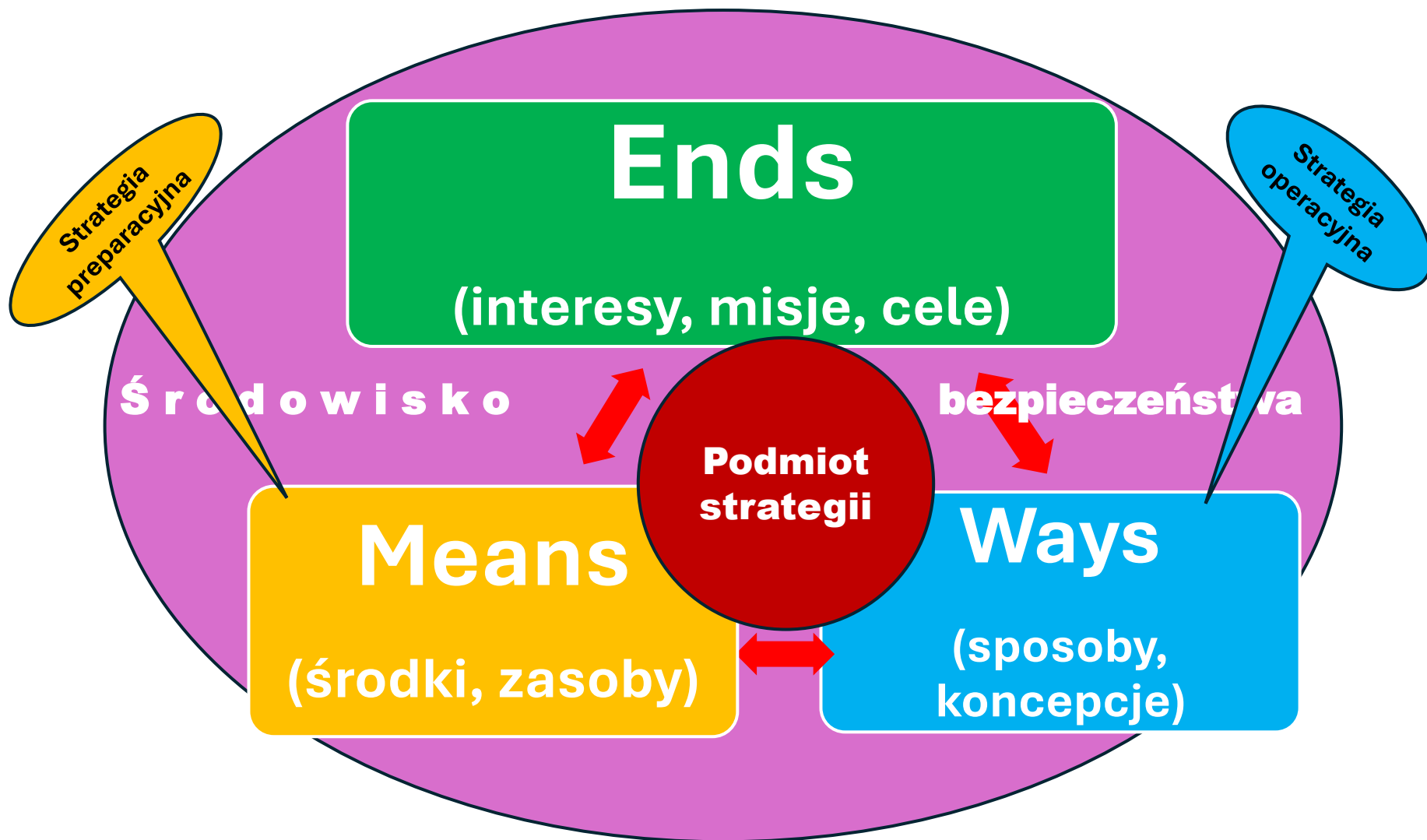
Strategia bezpieczeństwa to

teoria (nauka) i

praktyka (sztuka)

kierowania sprawami bezpieczeństwa danego podmiotu przez najwyższego (naczelnego) decydenta (indywidualnego lub zbiorowego), w tym zwłaszcza ustalania interesów (misji) i celów oraz sposobów (konceptji) ich osiągnięcia w perspektywicznym środowisku (warunkach) bezpieczeństwa i adekwatnego do nich przygotowania potrzebnych do tego zasobów (systemu bezpieczeństwa)

STRUKTURA strategii: interaktywny zbiór celów podmiotu, sposobów i środków w konkretnym środowisku

Geneza strategii

- ***Strategia (grec.)*** – dowodzenie siłami zbrojnymi sprawowane przez naczelnego (najwyższego) dowódcę (*strategos – grec.*)
- ***Strategia: przygotowanie i wykorzystanie bitwy dla celów wojny***
- ***Taktyka: uszykowanie na polu walki, prowadzenie bitwy***

Ewolucja strategii

- **Strategia **wojskowa**** – sposób użycia sił zbrojnych jako całości dla celów wojny
- **Strategia **wojenna**** – sposób użycia zasobów danego państwa (koalicji) dla celów wojny
- **Strategia **obronna (obronności)**** – sposób użycia zasobów państwa dla zapobiegania i rozstrzygania konfliktów i kryzysów polityczno-militarnych
- **Strategia **bezpieczeństwa**** – sposób użycia zasobów danego podmiotu dla zapobiegania i rozstrzygania wszelkich konfliktów (kryzysów)

Klasyki teorii strategii

- **Sun Tzu – „psycholog” wojny, lis wojny, strategia pozasiloowych rozstrzygnięć, strategia informacji**
- **Tukidydes – „polityk” wojny, wojna w stosunkach międzynarodowych**
- **Clausewitz – filozof i „fizyk” wojny, strategia masy, energii**
- **Jomini – „matematyk” wojny**
- **Ludendorff – strategia wojny totalnej**
- **Liddell Hart – neo- Sun-Tzu, judo, wytrącenie z równowagi, działania pośrednie**
- **Beaufre, Brodie – teoretycy odstraszania nuklearnego i kompleksowego podejścia (comprehensive approach)**

Klasycy praktyki strategicznej

- **Miltiades – Maraton (siła miejsca)**
- **Epaminondas – Leuktry, Mantinea (tworzenie siły)**
- **Aleksander Macedoński (operacje połączone)**
- **Hannibal – Kanny (manewr okrążenia)**
- **Cezar (kampanie)**
- **Napoleon (mistrz manewru: dziel i bij)**

Cykl projektowania strategii bezpieczeństwa

Seneka: Żeglarzu pamiętaj, że jeśli nie wiesz, do którego portu zmierzasz, wiatry pomyślne nigdy nie będą ci wiały

1. **DIAGNOZA PODMIOTU BEZPIECZEŃSTWA DLA IDENTYFIKACJI JEGO INTERESÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH** (**kim jestem, czego chcę: do którego portu chcę płynąć?**)
2. **OCENA WARUNKÓW (ŚRODOWISKA) BEZPIECZEŃSTWA** (**co mi przeszkadza, a co pomaga w osiągnięciu interesów i celów strategicznych: które wiatry są mi przeciwnie, a które pomyślne?**)
3. **SFORMUŁOWANIE KONCEPCJI STRATEGII OPERACYJNEJ** (**określenie koncepcji mojego działania: jak płynąć, aby wykorzystać maksymalnie wiatry pomyślne, a minimalizować przeciwnie?**)
4. **SFORMUŁOWANIE KONCEPCJI STRATEGII PREPARACYJNEJ** (**nakreślenie strategicznych priorytetów programu przygotowania sił i środków potrzebnych do realizacji strategii operacyjnej: jaki okręt i załoga są potrzebne do wykonania takiego rejsu w takich warunkach i jak je do tego przygotować?**)

Dwie części (działy) strategii bezpieczeństwa

Strategia operacyjna:

Jak działać: jak zapobiegać i jak wygrywać/likwidować konflikty/kryzysy, gdy nie uda się im zapobiec

Strategia preparacyjna:

Jak przygotowywać się do działania: jak optymalnie przygotowywać zasoby (siły i środki: zorganizowane w system bezpieczeństwa) konieczne do realizacji zadań strategii operacyjnej

Pełny cykl strategiczny w sprawach bezpieczeństwa

Podsumowanie

**Bezpieczeństwo, w tym obronność,
to nieustanny, dynamiczny proces;
a nie stan uzyskany raz na długi
czas.**

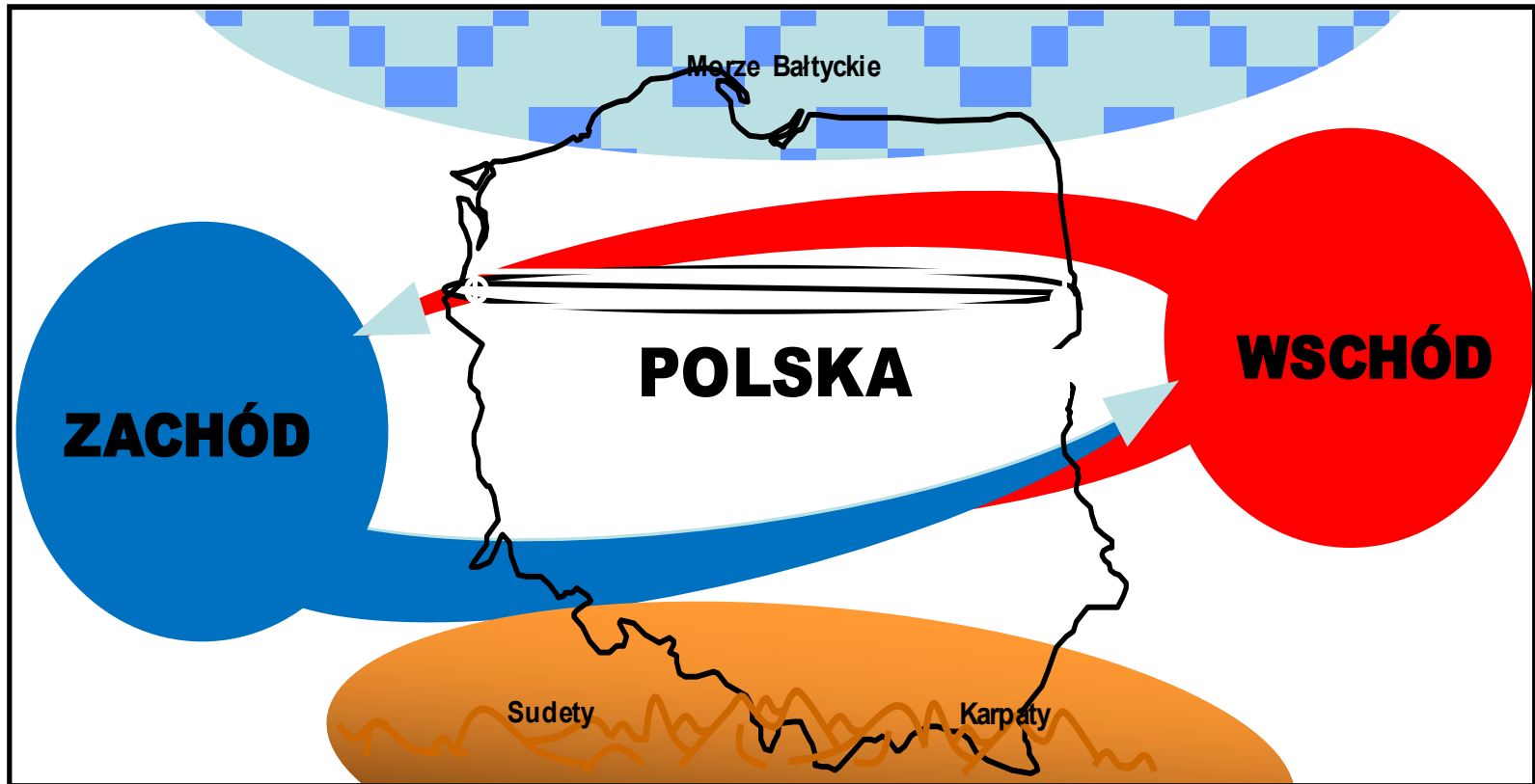
**Dlatego dobra polityka
bezpieczeństwa, w tym obronna,
musi być oparta na ciągłości i
przewidywaniu.**

POLSKA JAKO PODMIOT BEZPIECZEŃSYWA

Zadania Prezydenta i Rady Ministrów w przygotowaniu i przyjęciu strategii

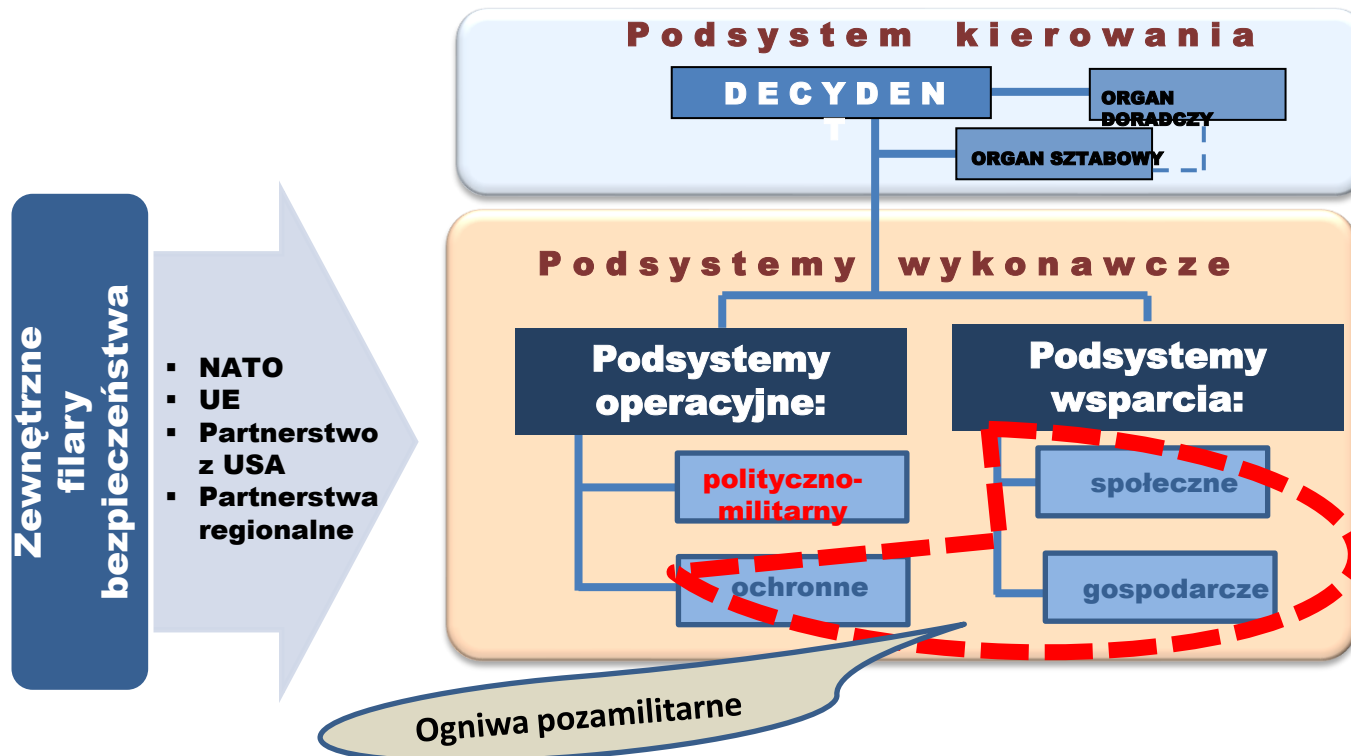
Geostrategiczne położenie Polski

HISTORYCZNA EWOLUCJA POLSKIEJ STRATEGII

- **Polska Piastów – obrona na Zachodzie
swoboda na Wschodzie**
- **Polska Jagiellonów - mocarstwo**
- **Upadek i rozbiory – słabość władzy
centralnej**
- **Polska międzywojenna – równy dystans
między Berlinem i Moskwą**
- **Polska w UW – ubezwłasnowolnienie
strategiczne**
- **Samodzielność strategiczna lat 90.**
- **Polska w NATO i UE w okresie
pozimnowojennym**
- **Konieczność adaptacji do nowych
warunków II, hybrydowej zimnej wojny**

ZASOBY STRATEGICZNE PAŃSTWA: System bezpieczeństwa narodowego

POJĘCIE INTERESÓW PODMIOTU BEZPIECZEŃSTWA

Interesy podmiotu bezpieczeństwa – to zsyntetyzowane oczekiwania podmiotu wobec otoczenia wynikające i kształtowane przez jego tożsamość, wyznawane wartości, historyczny dorobek, tradycje, bieżące potrzeby oraz dążenia i aspiracje przyszłościowe.

Można wyróżnić interesy żywotne (dotyczące istnienia podmiotu: *być albo nie być?*) i pożądane (związane z jakością owego istnienia, trwania: *jak być?*).

Wg (MINI)SŁOWNIK BBN: Propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa,
<https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>

Podstawy (determinanty) interesów narodowych

- **Własne doświadczenie historyczne: tożsamość narodowa, tradycje,**
- **Przynależność do cywilizacji zachodniej: wyznawane wartości, ustrój konstytucyjny państwa,**
- **Położenie geostrategiczne: potrzeby (wyzwania, zagrożenia) bezpieczeństwa,**
- **Potencjał strategiczny: aspiracje, dążenia a możliwości i ograniczenia**

Potencjał strategiczny obecnej Polski

- **System ustrojowy: Konstytucja**
 - **Podział władzy wykonawczej** – osłabienie sprawności kierowania, astrategiczność elit politycznych (-)
 - **Demokratyczne państwo prawne** – słabości (-+)
- **Potencjał społeczno-gospodarczy**
 - **Tożsamość historyczna: jedność i podziały** (-+)
 - **Kondycja gospodarki** (+)
 - **Problemy demograficzne** (-)
- **Pozycja i rola międzynarodowa:**
 - **Jako członek NATO/UE** (**budżet obronny(+), lider wschodniej flanki(?), hub wsparcia Ukrainy (+)**)

OKREŚLANIE INTERESÓW NARODOWYCH W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA

Analiza KONSTYTUCJI

art.. 5. Rzeczpospolita Polska:

- strzeże **niepodległości i nienaruszalności** swojego terytorium
- zapewnia **wolności i prawa** człowiekowi **obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli**,
- strzeże **dziedzictwa narodowego**
- oraz zapewnia **ochronę środowiska**, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Konstytucyjne
interesy
bezpieczeństwa

Integracja wniosków
konstytucyjnych i
strategicznych

Zintegrowane
*(konstytucyjno-
strategiczne)*
interesy
bezpieczeństw
a narodowego
RP

Strategiczna diagnoza państwa

- Tożsamość narodowa
- Miejsce Polski w systemie międzynarodowym
- Potencjał strategiczny (system bezpieczeństwa)
- Ambicje polityczno-strategiczne

Strategiczne
interesy
bezpieczeństwa

Cele strategiczne

- **Cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa - to skonkretyzowane i (zoperacjonalizowane) interesy i misje (określone stosownie do danych warunków, ujęte w określonym czasie i miejscu, z uwzględnieniem zewnętrznych i wewnętrznych potrzeb i możliwości)**
- **Cele operacyjne i preparacyjne – elementy celu strategicznego; dotyczą konkretnego działania i przygotowania**

PODSUMOWANIE

- **Polityka bezpieczeństwa państwa: działanie władz państwa na rzecz bezpieczeństwa**
- **Polska między Wschodem a Zachodem**
- **Cykl projektowania strategii: interesy/cele, środowisko, koncepcja strategiczna, system bezpieczeństwa**

Dziękuję😊

Witamy
też na:
www.koziej.pl
@SKoziej